יבמות סב. ועי' אדר"נ יו) יכמות סב. [עי מור ל פ"ב חשיב עוד אחד], ב) ב"ב יד: יבמות סב. מנחות לט:, הנני מאכיל את העם הזה לענה מרה כגידין ערוך ערך גד ט], אחר איתא שסו,

הגהות הב"ח

רש"י ד"ה אמרה תורה וכו' יפרשו מנטומיהן: (ב) ד"ה הא אמרן וכו' א"ל למשה ומשה אמר להן:

גליון הש"ם

גם' ואמר ר"ל יישר. אשר כמו ישר וכא האל"ף במקום היו"ד וכן אשרו חמון (ישעיה מ') כמו ישרו חמוד:

מוסף רש"י

הוסיף משה מדעתו. הקנ"ה א"ל וקדשתם היום ומחר, והוא אמר היו נכונים לשלשת ימים (יבחות 100). עד צפרא דשבתא. דעבוד פרישה בארבע בשבתא ופירשו חמישי וששי שלמים ובשבתה שריה שכינה והוה וכשבתה שרים שכינה והוח שלישי לימים השלמים, ויום ה' לה חשיב שלה היה לילו עמו (שם). ראינו קובע לי זמן. האימו ידבר עמי שאפרוש יום אחד קודם (שם). לאהליכם. לנשיכם (שם). אשר שברת. ולא א"ל צלשון כעס, ש"מ הסכימה עמו דעת השכינה כשביטל תורה ושיברן כיון דנתכוין לטובה (מנחות צמ:). יישר כחך. אשר לשון יישר (יבמות שם) לשון מחק (כתובות פה.).

רבינו חננאל הרבה]. וכי תניא פרט לשכבת זרע שהסריחה, דפרשה מן האשה, אבל שפרשה מז האיש טמאה כל שפו שהי כן האיש טבאה כל זמן שהיא לחה. והיכי דמי אפי' הבא על הזכור, אם פלט הזכור את שכבת זרעו כל זמן שהיא ליחה טמאה. לן, מדקא מיבעיא ומנא ליה לרב פפא שכבת זרע ליה לרב פפא שכבת זרע במעי בהמה מהו, וקא מסתפקא משום דלית לה פרודור, דאלמא פרודור ראשה הוא דמסרחא, ואם פלטתה אחר שלש עונות שלימות טהורה, ובהמה דלית לה פרוזדור מספקא מלתא משום דלא איפשיטא ועבדינן לחומרא. אבל זכר ליה פרוזדור לא מסרחא שכבת זרע במעיו ופשיטא דטמאה. ובמעי כישר[אל] כד פלטה לה אחר שלשה טהורה. תנן רבנן בששה לחודש תן רבנן בששה ליוודש נתנו עשר דברות לישראל ר' יוסי אומר בשבעה בו. אמר רבה דכולי עלמא בראש חדש סיון באו מדבר סיני וביום שבת נתנו עשר דברות, , עא דסיון פליגי, רבנן בתרין בשבא איקבע סיון דההיא שתא, ושבת . ששה בו. ור' יוסי סבר בחד בשבא איקבע. ושבת יומא שחנו במדבר סיני ויחז שם ישראל נגד ההר

בסלפא אמר להו מלום הגבלה. שהדברים שנאמרו לו בשני ירד **הרוב במחר. אין זו דרשה גמורה ^אאלא משמע דהיום ממש^ב דאי** לערב ואמרן לישראל כדכתיב ויבא משה ויקרא לזקני העם וגו'ם ולמחרת השכים ועלה וישב משה את דברי העם וגו' כדאמר כל עליותיו בהשכמה היו ובו ביום נאמר לו הנה אנכי בא אליך בעב וגו׳ ומלות הגבלתם דהשמרו לכם עלות

בהר אע"פ שהיא כתובה אחר וקדשתם היום ומחר שהיא מצות פרישה קודם לכן נאמרה דכתיב בההיא עלייה שעלה בשלישי להשיב להקב"ה דברי העם דנעשה (ונשמע) הנה אנכי בא אליך וסיפא דקרא ויגד משה את דברי העם וגו' וכי מה דברי העם יש כאו אלא מצות הגבלה נאמר לו בו ביום ולקמן תניא לה הכי ולערב אמרה לישראל ולמחרת בד' השכים ועלה והגיד שקבלו עליהם מלות הגבלה ונאמרה לו מצות פרישה וקדשתם היום ומחר ואע"פ שיש עוד ג' ימים עד יום שבת האמרינו להמן לר"י דמשה הוסיף יום אחד מדעתו: היום ומחר. משמע בה' נאמר לו לפרוש ה׳ וו׳: אמר לך ר׳ יוסי. לעולם ברביעי נאמר לו לפרוש ד' וה' והוא סוסיף יום אחד והסכים ההב"ה לדעתו: ופירש מן החשה. לגמרי לאחר מתן תורה מיד משפירש עם חביריו שוב לא חזר לתשמיש: אף היום. לריך להיות לילו עמו והא לא אפשר: וקבע להם ומן. אימתי ידבר עמהם: אמרה תורה והיו נכונים וגו'. (א) פירשו מנשותיהן: ולא הבע לי זמו. לדבורו שחוכל לפרוש קודם לכן: לחהליכם. להתיר נשותיכם לתשמיש שאסרתי לכס: בן נכר. מומרי שנתנכרו מעשיו לאביו שבשמים: התורה כולה. תלויה בלוחות הללו וישראל מומריםי על אחת כמה וכמה שאינם כדי לה: אשר. אישור שאישרו ושיבחו על שבירתן: ה"ג והיו נכונים ליום השלישי. ול"ג והיו נכונים לשלשת ימים: הא אמרן יום אחד הוסיף. והאי הרא דוהיו נכונים ליום השלישי קודשה בריך הוה אמר ליה (כ) ומשה אמר להן היו נכונים לשלשת ימים ולא אמר ליום השלישי אלא פירשו ג' ימים וקרא דכתיב ויהי ביום השלישי בהיות הבקרת שלישי לימים שלמים שלילן עמם קאמר: פ"ש. דתניא בברייתא הכי שלישי שלישי בחדש היה שלישי בשבת היה ולקמן בעי שלישי קמא למאי ע"כ במילתא דשלישי קמיירי וקאמר עלה שלישי זה שלישי בחדש: קשיא לרבנן. דשמעינן בחד בשבא איקבע ירחא א"כ על כרחך בתרי בשבת אמר ואתם תהיו בתלתא הגבלה בארבעה פרישה ובשביעי ניתנה תורה דהא לכ"ע בשבת ניתנה תורה: לכדתנית כו'. והכי קחמר יום שלישי לדברים שהתחיל משה להמשיד לבם של ישראל ולפרש עונשן

קאמר שׁ (דהוסיף) מדעתו דאורייתא הוא דק״ו ניתן לידרש הי״ל דלא הוי ק"ו גמור דשחני התסי משום עשרת הדברות: וקבע לחם זמן. תיתה לר"י דהיא הנותנת דתשום בתלתא אמר להו מצות הגבלה בארבעה שקבע להם זמן וידעו שבאותו יום עבוד פרישה ורבנן סברי בתרי בשבא ודאי תדבר שכינה עמהם הולרכו איקבע ירחא בתרי בשבא לא אמר להו ולא לפרוש אבל הוא מספק למה יפרושי מידי משום חולשא דאורחא בתלתא אמר וי"ל דלהם נמי איכא ספיקא שמא לא להו יואתם תהיו לי בארבעה אמר להו מצות תפלוט והכי עביד ק"ו ומה ישראל שקבע להן זמן וא"כ לא היו לריכים הגבלה בה' עבוד פרישה מיתיבי יוקדשתם היום ומחר קשיא לר' יוםי אמר לך ר' יוםי לפרוש משום קרי דביום אחד היה די אפ״ה משום חשש פליטה שהיא יום אחד הוֹסיף משה מדעתו דתניא ¢ג' קלה החקקו לפרוש אני שלא קבע לי דברים עשה משה מדעתו והסכים הקב"ה זמן ויש חשש" קרי שהוא חמור לא כ״ש עמו הוסיף יום אחד מדעתו ופירש מן האשה ושבר את הלוחות הוסיף יום אחד מדעתו מאי דריש היום ומחר היום כמחר מה למחר לילו עמו אף היום לילו עמו ולילה דהאידנא נפקא ליה ש"מ תרי יומי לבר מהאידנא ומנלן דהסכים הקב"ה על ידו דלא שריא שכינה עד צפרא דשבתא ופירש מז האשה מאי דריש נשא קל וחומר בעצמו אמר ומה ישראל שלא דברה שכינה עמהן אלא שעה

לאו הכיג אין זה מדעתו: ומה ישראל בו׳. וא״תד מאי

ואתה פה עמוד עמדי. וח״ת מנלן דפירש משה מדעתו קודם ושוב הסכים הקב"ה על ידו שמא זה הוא לווי גמור שלוה לו לפרוש " ותירך ר"ת דאם איתא דמחמת לווי הקב"ה פירש ולא מדעתו היאד היה מערער אהרן ומרים דכתיב ותדבר מרים ואהרן במשה" אלא ודאי מתחלה פירש ממנה לגמרי משה מדעתויא ואע"ג דהסכים הקב"ה על ידו מ"מ נתרעמו עליו לפי שחילו לח פירש מדעתו לא היה הקב"ה מסכים דבדרך י) שאדם הולך בה מוליכין אומו^{יב} שהרי לאהרן ומרים לא אמר לפרוש אע"ג שגם עמהם היה מדבר ומיהו קשה דמשמע במדרש שלא ידעו זמו גדול שפירש ממנה גבי חלדד ומידד שהיו מתנבאים שאמרה מרים אשרי נשותיהן של אלו שנתמנו בעליהן פרנסין על הליבור אמרה לפורה אוי להם לנשותיהם של אלו שמיום שנתייחדה שכינה עם אחיך פירש ממני מיד וחדבר מרים ואהרן במשה משמע שלא ידעו קודם לכן וכי לא ידעו הא דכתיב ואתה פה עמוד עמדי ואור"ת דודאי ידעו אבל היו סבוריו שפירש ע"פ הדבור עד שאמרה להם לפורה שמדעתו פירש

שיש לי לפרוש:

ממנה מתחלהיג: ומה פסח כו'. ידאין זה ק״ו ס גמור דאם מומר אסור בפסח שהוא קרבן מ"מ לא היה לו למנוע להם התורה ולהחזירם

בתשובה ™: קשיא לרבנן. פיי למה שפירש רבה לעיל דבקביעה דירחא פליגי:

כאשר

ולבסוף פירש מתן שכרה דכתיב ויגד משה דברים שמושכין לבו של אדם כאגדה ואיכא דאמרי בתחילה פירש מתן שכרה דכתיב וישב משה דברים שמשיבין דעתו של אדם ולבסוף פירש עונשה דכתיב ויגד משה דברים שקשין לאדם יוכגידין תא שמע ששי ששי בחודש ששי בשבת קשיא לרבנן הא נמי רבי יוםי היא ששי למאי רבא אמר לחנייתו

ומתן שכרן ואותו יום היה שלישי בחדש שלישי בשבת ורבי יוסי קאמר לה: וישב ויגד וכי מה אמר הקב"ה למשה. בין וישב משה דנעשה (ונשמע) לויגד משה שאמר להן לישראל ומה אמרו ישראל למשה על כך שהולרך משה להגיד למקום והלא לא נאמר בינחים אלא הנה אנכי בא וגו': זו **מלום הגבלה**. שאע"פ שכחובה אחר מצות פרישה בשלישי נאמרה לו והוצרך להשיב שקבלו עליהן: **עונשה.** של תורה: משבבין. כמו וילך שובב (ישעיה 10) שמוגעין מלקבל שאם יקבלו יענשו הדברים הללו משבבין את לבם מן המקום ואף על פי כן קיבלו עליהן: לגידין. ירק מר: ששי ששי בחדש לו. לקמיה בעי ששי קמא למאי דהכא ליכא למימר ששי לאותן דברים דבשלמא שלישי דברייתא לעיל איכא למימר דאיירי בהו דהא כל ג' ימים היה משה מדבר באותן הדברים דעל כרחיך ויגד משה בד׳ כתיב דברים שקבלו בג׳: קשיא לרבון. דמשמע דבחד בשבא איקבע ירחא: לחנייתן

אחת וקבע להן זמן אמרה תורה יוהיו

נכונים וגו' אל תגשו אני שכל שעה ושעה

שכינה מדברת עמי ואינו קובע לי זמן על

אחת כמה וכמה ומנלן דהסכים הקב"ה על

ידו דכתיב ילך אמור להם שובו לכם

לאהליכם וכתיב בתריה זואתה פה עמוד

עמדי ואית דאמרי יפה אל פה אדבר בו

שבר את הלוחות מאי דריש אמר ומה פסח

שהוא אחד מתרי"ג מצות אמרה תורה יוכל

בז נכר לא יאכל בו התורה כולה [כאן]

וישראל מומרים על אחת כמה וכמה ומגלן

. דהסכים הקב"ה על ידו שנאמר •אשר

שברת יואמר ר"ל יישר כחך ששיברת ת"ש

יוםי נכונים ליום השלישי קשיא לר' יוםי

הא אמרינן יום אחד הוסיף משה מדעתו

ת"ש שלישי שלישי בחדש ושלישי בשבת

קשיא לרבגן אמרי לך רבגן הא מני ר' יוםי היא שלישי למאי לכדתניא יוושב משה את

דברי העם אל ה' וכתיב ייויגד משה את

דברי העם אל ה' מה אמר לו הקב"ה למשה

ומה אמר להם משה לישראל ומה אמרו

ישראל למשה ומה השיב משה לפני הגבורה

זו מצות הגבלה דברי ר' יוםי בר יהודה

רבי אומר בתחילה פירש עוגשה דכתיב

וישב משה דברים שמשבבין דעתו של אדם

יטוס של החומ פרישה ערערו דע"י אותה פרישה הטכים הקב"ה על ידו. מוס' הלפ"ש. T.T. וא"ת כיון דק"ו דרש א"כ לאו מדעתו עשה, י"ל. מוס' הלפ"ש. 10. [ו]אכילת קדשים שאני. מוס' הלפ"ש. 10. אולי יקיימוה ויתכפרו, אלא הוא עשה כעין ק"ו קצת לחוש על כבודו של מקום וכעין הבא ליטמא פותחין לו (לקמן קד.). ריטנ"ף.

ויחן שם "שאר גנד הוא לגד הוא למימר לישראל אתם ראיתם וגר', וקאמרי רבנן דההוא יומא לא אמר להו משה לישראל מדי הומשה עלה אל האלהלים, ואמר ליה למימר לישראל אתם ראיתם וגר', וקאמרי רבנן דההוא יומא לא אמר להו הא' מימרא ויבא משה וגר', ברביעי עבד להו הגבלה דקאמר והגבלת את העם וגר', ואע"ג דכתיבא בתר הפרשה, קבלה היא דהיא הות תחלה. בחמישי עבד להו פרישה שלא יגשו אל אשה, שלא תפלטו שכבת זרע בשעת מתן [תורה] ותיטמא [מהן]. והא פרישנן דר' אלעזר בן עזריה הכין סבר. ואף הלכתא דאמרה ר' יוחנן

תפלטו שכבת זרע בשעת מתן (תורה) ותא פרישנן דרי אלעור בן עודיה הכין סבר. אף הלכתא דאמרה רי יותנן שלש עונות שלימות מעת לעת, סלקא לפו שמעו דברות בצפרא דשבתא, דהוא ר' רוסי דאמר בשבא הוה קבועיה, אמר לך בחד בשבא לא אמר להו ולא מידי, משום חוליא דארעא, בתרין אמר להו ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי, בחלת הגבלה, בארבע פרישה. וסלקא לרי ישמעאל ור' עקיבא כדפרישנא לעילא. ומקשינן אי ר' יוסי דאמר מן צפרא דארבעה עבוד פרישה ומלא המנה היום ממחר תרוייהו לילותיהם עמהם, והכי קאמר יום ומחר של לך ר' יוסי בארבעה הוא דאמר ליה רחמנא וקדשתם היום ומחר, ודרש משה דלאו היום האידנא דהוא יומא דארבעה, אלא הכי קאמר שני ימים דרמי להדדי, כי ביום השלישי יידר ה' וצרין למהוי היום כמחר תרוייהו לילותיהם עמהם, והכי קאמר יום ומחר שלו ואינון מתחלת חמישי ומנג לן דהסכימה דעתו לדעת המקום והסכים הקב"ה על ידר, דדא לא שראי שכינה עו שבתא. לרבנן היום ומחר המשה ומעלי, ולא צריכי לילו עמו. אבל קרא דאמר להו משה לישראל היו נכונים לשלשת ימים לילו עמו. אבל קרא דאמר להו משה להון בשלא מיה וברש, כיון דבשני אמר להו ואתם לכל הול אלבר. ת"ש שלישי שלישי שלישי בשבת. אלמא וידרו, שלמא ישי הוא בהם בשבא. ופרקי הא מני רי יוסי היא. ואיבעיא לן האי שלישי דעישלי לדוש שלישי שלישי לשלישי להאמר ולהוא בהם הבה בשבא. ופרקי הא מני רי יוסי היא. וארבעיא לן האי שלישי דעשליש לישליש לישליש להוא בשל החודה שבא. ופרץ או היה עגלי שומרון, ומן לשון התול הלי ומס בים יהודה, ולרבי הוא יום שהודינן עונשה ומתן שכרה שמשבכין לבו של אדם, דקאמר [נ"א: מדאמר] שהודש בשבת, האונה רבון בלשון ארמית הרווקלאלי והוא בטיית חנטל, ואיתא ביום הכפורים לעניין מן כורע גד. ת"ש ששי בשרת, האונה רבון בלשון ארמית הרווקלאלי והוא בטיית חנטל, ואיתא ביום כורט לתי ידוע הוא. שקשין כגידן, בקאמר דבו לא שומרון בלש מיה ביה בלה לר יוסי. והאי ששי למאי דקא' ביה הכי. רבה אמר ששי

ו ואתם תהיו לי ממלכת וֹאָר קְּדוֹשׁ אַלֶּה קְּבָּרִים וְגוֹי קְדוֹשׁ אַלֶּה הַדְּבָר אֶל הַדְּבָר אֶל הַבְּרִים אָשֶׁר תְדַבַּר אֶל בְּיִנְי יִשְׂרָאַל: שמת יט ו
וֹאַמֶּר יְיִי אֶל מֹשֶׁה לְּךְּי אל העם וקדשתם היום

אֶל הָעָם וְקְדַּשְׁתָם הַיום וּמְחָר וְבִבְּטוּ שִׁמְלֹתְם: שמות יט י 1 וַיֹּאמֶר אֶל הָעָם הֵיוּ בְבנִים לִשְׁלֹשֶׁת יָבִּים אַל תִּגְשׁוּ אֶל אִשָּׁה:

שמות יט טו שמות לכם 4 לַרְ אֶמֹר לְהָם שובוּ לְכֶם לְאָהֲלִיכֶם: דברים ה כז לְאָהֲלִיכָם: דברים ה כז לַרְאָתָה פּה אָמֹר אָמָרִי וְאָדְבְּרָה אַלְיףָ עמָדי וַאֲדַבְּרָה אַלֶּיךְ אַת כַּל הַמִּצְוָה וְהַחָקִים לָהָם לְרִשְׁתָה: רְצָשׁר בָּאֶרץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתַן לָהָם לְרִשְׁתָה:

שְׁתָּה: דברים ה כח ברים ה כח דברים ה כח 6 פָּה אָל פָּה אַדבֶּר בּו ומִרְאָה וְלֹא בְּחִידֹת וּתְמָנֶת יְיִ יְבִּיט ומַדוּע לֹא יְרַאתָם לְדַבַּר בְּעבְדִי בְמַשְׁה: במדבר יב ח במדבר יב ח במדבר יב ח במדבר יב ח

ואהרו זאת חקת הפסח כל בן נבר לא יאבל בו:

לָחת אֲבָנִים לְךְּ שְׁנֵי לְחתּ בַּרִאשׁנִים וְכַתַבִּתִּי יָן אשנים וְּלְנַתְּינִינְינִי הַלְּחֹת אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל הַלְּחֹת הָראשנים אֲשֶׁר שִבְּרְתָּ: שמות לד א 1 הָיוּ נְבנִים לִיוֹם הַשְּׁלִישׁי 2 הָדִיוּ נְבנִים לִיוֹם הַשְּׁלִישׁי בִּי בַּיוֹם הַשְּׁלִשִּׁי יֵרֵד יְיָ לְעֵינֵי כָל הָעָם עַל הַר סִינְי: שמות יט יא 10 וַיַּעַנוּ כָל הָעָם יַחְדָּו וַיֹּאמְרוּ כֵּל אֲשֶׁר דִּבֶּר יְיָ א אָשֶּׁר דְּבֶּּר יְיְי נַעֲשֶׂה וַיְּשֶׁב משָׁה אֶת דְּבְרֵי הָעָם אל יי: הְעָם אֶל יְיָ: שמות יט ח 11 ויאמר ייַ אַל משָׁה הְנָה בָּעבוּר יִשְׁמַע הָעָם בְּדִבְּרִי עִמָּרְ וְגַם בְּךָּ יַאֲמִינוּ לְעוֹלְם עִמָּרְ וְגַם בְּךָּ יַאֲמִינוּ לְעוֹלְם ויגד משה את דברי העם

מוסף תוספות

א. דכיון דכתיב והיו נכונים ליום השלישי פשטיה דקרא ליום הציווי הרביעי כדלקמן, אלא הוא ודאי לשלישי אלא הוא ודאי לשלישי אמר. למנ"ן]. ואי משום דכתיב היום ומחר לא משמע איפכא שהרי אפילו בחצי היום שייך למימר היום ומחר. סי אפיתו בחוב ומחר. חיי למימר היום ומחר. חיי הר"ן, ב. אותו יום שהוא עומד בו משמע. חיי הר"ן. ג. כיון דמדרש דרה, חיי הר"ן. T. כיון דק"ו גמור .דרש א״כ ה. ורומשלש הרא״ש. הלמ"ש. 11. [ר]משלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן הוא. מוס' הלמ"ש. 1. [ד]דוקא אז אמר לבטל. מוס' יכמות סנ. ז. [ד]א"כ יבטל ירכיה הרל״ש. ח. שמא יתייחד זרל״ש. ח. שמא עמו הדיבור בעת שהוא בעל. תוס' הרח"ש. 10. כי הדיבור הזה נאמר למשה מיד לאחר מתן תורה כשהותרו ישראל ולא ראינו למשה שפירש מן האשה עד לאחר מכן. ריטנ״6. שהרי עם כל ישראל פירש קודם מתן חורה וכשהיה לו לחזוו עמוד עמדי. תוס' הרא"ש. על אודות האשה. מוס׳. סכל״ש. יא. ועשה לה אהל בפני עצמה או שנתן לה ב. וסייעוהו בבא לטהר. תוס׳ יבמות סב. יג. ועל